

Kaj Kallsberg, kommunulækni og formaður í Kommunulæknafe lagnum:

- Vit eru krumtappurinn í heilsuverkinum

Kanningar allastaðni í heiminum og eisini í USA vísa, at jú fleiri fólk verða viðgjørd í primer heilsusektorinum, tess biligari verður kostnaðurin av øllum heilsuverkinum.

Góð 94 pst. av øllum sjúklingunum fara bert til kommunulæknan, og av teimum fara seks pst. víðari til serlækna og sjúkrahúsviðgerð, sigur Kaj Kallsberg, kommunulækni, sum m.a. sigur, at kommunulækna skipanin í Havn er fyri so stórum arbeíðstrýsti, at tað er en spurningur um tíð, hvussu leingi kommunulækna narnir halda til arbeíðsbyrðuna

DAGNY JOENSEN
JENS KR. VANG

Tá Sosialurin fyri nøkrum døgum síðani gjørdi avtalu við Kaj Kallsberg um hesa samrøðu, vóru bert triggir av teimum sjei kommunulæknum í Havn til arbeíðis.

Ein var í avspáking og hinir vóru á læknaskiði. Hetta er nýggi skipan, sum sigur, at kommunulækna skulu tilsamans verða á skeið 50 tímar um árið.

Hava teir ikki uppfyllt kvotuna í fimm ár, kunnu kommunulækna missa pappírini. Tað er eisini neyðugt hjá kommunulæknum at fara á hesi skeið, av tí at so nógv nýtt kemur fram innan læknafundina, sum læknar skulu hava vitan um í hesum arbeíði.

Soleiðis vóru arbeíðsviðurskiptini tann dagin, og hóast avtalu við Kaj Kallsberg, so kundu vit altíð vænta, at prátið varð av ongum, tí kommunulæknaing ongan tíð fleiri dagar fram kann siga, hvussu umstøðurnar vóru, tá tann tíðin kom.

Torført at skipa arbeíði

Tað eydnaðist kortini. Kaj Kallsberg hevur havt náttavakt, og fór seks ferðir hesa náttuna at vitja sjúklingar. Dagin eftir náttarvakt, hevur læknin frí, men tó so, seks bráðfeingis sjúklingar bíðaðu í viðtalshølinum henda morgunin. Vit fingu kortini stundir at tosa um arbeíðsviðurskiptini hjá kommunulæknum í Havn.

Kaj Kallsberg er 55 ára gamal, og hevur stavast sum kommunulækni í 21 ár, harav 18 seinastu árin í Havn.

Arbeíðsleiðin hjá kommunulæknum í Havn er umleið 65 tímar um vikuna.

Tað er eini 13 tímar um dagin.

– Trupulleikin í Havn er, at vit eru alt ov fáir læknar til ov nógv fólk, sigur Kaj Kallsberg.

Hann myndar frásagnina við tølum. Sjei kommunulækna eru tókir, og teir býta millum sín 2363 fastar í-búgvar, fyri hvønn lækna.

Í Danmark er talið hægst 1400 fyri hvønn kommunulækna. Miðtalið í Havn er 1767, fyri hvønn lækna.

Hann sammetir við Bornholm, har 45.000 fólk búgva. Har eru 34 kommunulækna.

– Um vit skulu sammett við føroysk viðurskipti, so áttu tað at verið 11 kommunulækna í Havn.

Tað hevur eisini sínar vansar við sær fyri tann einstaka, sum skal hava orð á læknan.

Samskiptið er trupult

Øll kenna umstøðurnar, tá boð skulu sendast kommunulæknaing, eitt nú til telefonviðtalu um morgunin. Tað er neyvan ov nógv sagt, at ein hálvur arbeíðsdagur skal avsetast at halda vakt við telefonin, um tað skuldi eydnast at sleppa ígjøgnum, og fáa avgreitt eina resept, ella bíða um tíð at fáa viðtal við læknan.

– Um arbeíðsbyrðan er so stór, hvussu prioritera lækna narnir so stítt arbeíði?

– Tað ber illa til at prioritera eitt mál fram um annað. Alt er álvarsligt fyri tann einstaka, sum leitar sær læknahjálp, sigur Kaj Kallsberg.

– Fólk hava kortini ymsan tørv. Nøkur koma til okkara tí tey eru sjúk og onnur eru frísk, men øll hava týðandi ørindi til okkara.

Fyri at taka eitt dømi fram, sigur Kaj Kallsberg frá einum, sum skal umborð á flaktrøllara, og skal hava tvær heilsuváttanir: eina sum váttar at viðkomandi er frískur, og eina fyri at hann ikki ber smittu við sær.

– Hetta er tyngjandi arbeíði í gerandisdegnum, serliga um t.d. ein deyðasjúk kona situr og bíðar eftir at sleppa til.

– Hon skal kanska leggast inn á sjúkrahús o.s.fr., men eg kann ikki siga, hvat er týðningarmest: maðurin, sum skal til skips ella deyðasjúka konan?

Annar partur í arbeíðinum er at koppseta børn og at gera fyrbyggjandi barnakanningar. Øll fyrbyggjand er gjørd við tí fyri eygað, at lofta teimum 10 pst. unum, sum ikki koma til læknan.

– Hjá 90 pst. av børnum er alt í lagi, og tað er ikki neyðugt viðgerð, men

bert eitt tilboð. Og kortini skal tilboðið vera har, sigur Kaj Kallsberg.

Hypokondrar kunnu eisini gerast sjúk

– Tað eru ívaleyrt eisini tey, sum koma til læknan, ið eru frísk, men bert vilja vissa seg um, at tey ikki eru sjúk?

– Jú, tað eru tey, vit kalla hypokondrar ella sjúk-rædd fólk. Eg ræðist, um hesi fólk gerast veruliga sjúk, og at eg ikki skal leggja tað til merkis. Eisini hava hypokondrar brúk fyri at koma til læknan, fyri at vissa seg um, at alt er í lagi, sigur Kaj Kallsberg.

– Hvussu við teimum, sum hava bráðfeingis brúk fyri viðgerð. Kann tað ikki koma í kløtur, so so nógv annað er at gera?

– Tað verður altíð avsett ávís tíð til bráðfeingis sjúklingar, og teir eru eisini fleiri í tali hvønn dag.

Í 1984 fóru vit undir bíleggjarskipan, har fólk kundu fáa ávísa tíð til viðtal. Tey fyrstu árinu fóru vit hagtøl. Eftir hesum tølum meta vit um, hvussu nógv tíð verður avsett til bráðfeingis viðtal hvønn dag, sigur Kaj Kallsberg, sum ikki kann torga at fólk sita og bíða í bíðirúminum. Tá ringja tey heldur til fólk, sum hava fingið tíð, um so er, at okkurt óvæntað hendir sum ger, og avtalan ikki heldur.

Flótandi ábyrgd

– Hvør hevur eftirliti við at kommunulækna skipanin virkar?

– Tað er í veruleikanum ógvuliga flótandi, og í veruleikanum hevur eingin ábyrgd av skipanini.

– Landslæknaing hevur eftirlit við starvsfólkunum í heilsuverkinum, men hann hevur einki við okkara

lækna skipan at gera, sigur Kaj Kallsberg.

Harnæst hava kommunurnar ábyrgd av at læknahøli eru tøk til kommunulækna.

Tað er Landsstýrið, sum rindar kommunulæknum eitt fast gjald. Tað er 9.000 krónur um mándin, og hin parturin av inntøkuni fer um sjúkrakassaskipanina.

Heilsumálastýrið bert fyri sjúkrahúsvirkið

– Seinast hava vit fingið Heilsumálastýri, men tað er bert bygt upp um at fáa sjúkrahúsvirkið at virka, sigur Kaj Kallsberg.

– Hóast kommunulækna skipanin er krumtappurinn í heilsuverkinum, eru vit í veruleikanum autonomir ella sjálvstýrandi, sigur kommunulækning, sum tó kann upplýsa, at Landsstýrið arbeíðir við kommunulæknaing, ið vónandi verður

– Tað ber illa til at prioritera eitt mál fram um annað. Alt er álvarsligt fyri tann einstaka, sum leitar sær læknahjálp, sigur Kaj Kallsberg, kommunulækni